

GMINA PIŁA

Program ochrony środowiska dla gminy Piła na lata 2005 - 2012

Piła, wrzesień 2005

Wykonywany na zlecenie:

Urzędu Miasta Piły

w ramach projektu pn. „Program ochrony środowiska dla powiatu pilskiego i gmin powiatu”

Nadzór merytoryczny

Stanisław Zasławski - Wydział Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Piły

Wykonawca:

Arcadis Ekokonrem Sp. z o.o.

O/Katowice

Al. Korfantego 79

40-161 Katowice

tel. (32) 259 26 73

Główni autorzy opracowania:

Wanda Zaworska-Matuga

Katarzyna Kobiela

Marcin Moczulski

Magdalena Wilk

Jarosław Zarzycki

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
1.1. Wprowadzenie	4
1.2. Ogólna charakterystyka podmiotu opracowania.....	4
1.3. Metodyka opracowania Programu	5
1.4. Zawartość dokumentu Programu	7
2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU	8
2.1. Zasady polityki ekologicznej.....	8
2.2. Uwarunkowania wynikające z powiatowego programu ochrony środowiska	9
2.3. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju miasta Piły	9
2.4. Nadrzędny cel Programu	11
3. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DO 2012 ROKU	12
3.1. Cele i zadania o charakterze systemowym	12
3.1.1. Aspekty ekologiczne w politykach sektorowych	12
3.1.2. Edukacja ekologiczna.....	20
3.1.3. Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska.....	25
3.2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody	26
3.2.1. Przyroda i krajobraz	26
3.2.2. Lasy.....	30
3.2.3. Gleby.....	33
3.2.4. Zasoby kopalin.....	37
3.3. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.....	39
3.3.1. Jakość wód, kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią.....	39
3.3.2. Powietrze atmosferyczne.....	53
3.3.3. Hałas.....	65
3.3.4. Pola elektromagnetyczne.....	69
3.3.5. Poważne awarie.....	70
4. PLAN OPERACYJNY NA LATA 2005 – 2008	72
4.1. Priorytety ekologiczne.....	72
4.1.1. Kryteria wyboru priorytetów.....	72
4.1.2. Priorytety.....	72
4.2. Plan operacyjny na lata 2005 – 2008.....	73
5. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM	81
5.1. Wprowadzenie	81
5.2. Instrumenty polityki ochrony środowiska.....	81
5.2.1. Instrumenty prawne.....	81
5.2.2. Instrumenty finansowe	84
5.2.3. Instrumenty społeczne	85
5.2.4. Instrumenty strukturalne	87
5.3. Organizacja zarządzania środowiskiem	88
5.3.1. Wprowadzenie.....	88
5.3.2. Ogólne zasady zarządzania środowiskiem	88
5.3.3. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska	89
5.3.4. Monitoring wdrażania Programu.....	90
5.3.5. Harmonogram wdrażania Programu	91
5.4. Główne działania w ramach zarządzania Programem.....	92
6. ASPEKTY FINANSOWE WDRAŻANIA PROGRAMU	93
6.1. Wprowadzenie	93
6.2. Źródła finansowania przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska	93
6.3. Koszty wdrażania „Programu...” w latach 2005 - 2008.....	93
6.4. Prognoza podziału kosztów wg źródeł finansowania.....	94
SPIS TABEL	95
SPIS FOTOGRAFII	96
WYKAZ SKRÓTÓW	97
WYKORZYSTANE MATERIAŁY	98
MAPA 1	99

1. WSTĘP

1.1. Wprowadzenie

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku - *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zmianami) nakłada na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast obowiązek opracowania programów ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

Częścią składową programu ochrony środowiska jest plan gospodarki odpadami, a obowiązek jego opracowania wynika z *ustawy o odpadach* z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. Nr 62, poz. 628 ze zmianami).

Program Ochrony Środowiska dla gminy Piła został przygotowany w ramach zamówienia Starostwa Powiatowego w Pile na opracowanie „Programu Ochrony Środowiska Powiatu Pilskiego i Gmin Powiatu” (w oparciu o wynik postępowania prowadzonego przez Starostwo Powiatowe w Pile, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych /tekst jednolity Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664, z późn. zm.). Na podstawie ww. postępowania przetargowego w dniu 7 lipca 2003 roku zawarto umowę nr 114/2003 pomiędzy Powiatem Pilskim a firmą Arcadis Ekokonrem Sp. z o.o. z Wrocławia (wybraną na wykonawcę projektu) oraz umowę nr 6/WR/II/2003 pomiędzy Gminą Piła a Arcadis Ekokonrem Sp. z o.o. zawartą w związku z wykonaniem § 3 ust.2 Porozumienia z dnia 22 października 2002 roku w sprawie współpracy przy opracowywaniu "Programu ochrony środowiska powiatu pilskiego oraz 9 programów ochrony środowiska gmin z terenu powiatu".

Niniejszy dokument nie zawiera zagadnienia gospodarki odpadami, jako że "Plan gospodarki odpadami dla gminy Piła" stanowi odrębny dokument¹.

1.2. Ogólna charakterystyka podmiotu opracowania

Gmina Piła zlokalizowana jest w północnej części województwa wielkopolskiego. Zajmuje obszar o powierzchni 102,7 km² co stanowi 8,1 % powiatu pilskiego, zamieszkiwany przez 75 081 osób². Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi ok. 733 osoby/km².

Gmina Piła według regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego położona jest na terenie makroregionu Pojezierza Południowopomorskie, w mezoregionie Dolina Gwdy. Oddziela ona Pojezierze Wałeckie od Pojezierza Krajeńskiego. W krajobrazie wyraźnie zaznaczają się rozległe pola sandrowe rozcięte doliną Gwdy. Sandr Gwdy porastają lasy. W ujęciu hydrograficznym gmina leży w dorzeczu Noteci. Obszar odwadniany jest przez rzekę Gwdę.

Miasto jest ważnym węzłem komunikacyjnym północnej części województwa wielkopolskiego. Drogi krajowe i wojewódzkie odgrywające znaczącą rolę na terenie gminy to: droga nr 10 Bydgoszcz – Szczecin, nr 11 Poznań – Koszalin oraz drogi nr 179, 180, 188.

Istotną rolę odgrywają również połączenia kolejowe; do najważniejszych należą krzyżujące się w Pile linie: Gorzów Wlkp. – Bydgoszcz, Poznań – Koszalin.

Do największych podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Piła należą: Philips Lighting Poland S.A., Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego ZETPEZET Sp. z o.o., Zakłady Graficzne WINKOWSKI Sp. z o.o., Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o., AGORA S.A.

¹ Plan gospodarki odpadami został opracowany w ramach odrębnego zamówienia.

² stan na dzień 31.12.2004 r. (Rocznik GUS)

1.3. Metodyka opracowania Programu

Zgodnie z wymaganiami Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zmianami) i „Wytycznymi do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” duży nacisk położono na proces opracowania programu i na elastyczność jego treści. Generalną zasadą procesu jest włączanie społeczności lokalnych zarówno w przygotowanie programu jak i jego wdrażanie. Dlatego już w początkowych etapach prac nad Programem zwrócono szczególną uwagę na wymianę informacji i konsultacje z przedstawicielami Urzędu Miasta Piły, włączonymi w zagadnienie ochrony środowiska i rozwoju społeczno-gospodarczego miasta. W procesie tym zwanym procesem otwartego planowania wykorzystano takie narzędzia jak spotkania robocze z przedstawicielami Urzędu Miasta Piły oraz konsultacje społeczne. W ramach konsultacji odbyły się dwukrotnie spotkania, w których wzięli udział między innymi: przedstawiciele wielu organizacji pozarządowych, podmiotów gospodarczych, UM Piły, WIOŚ w Poznaniu Delegatura w Pile, Nadleśnictwa Zdrojowa Góra w Pile.

1.4. Struktura Programu

Koncepcja struktury gminnego programu ochrony środowiska, podobnie jak i programu powiatowego, oparta jest głównie na zapisach dwóch dokumentów, którymi są:

Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 roku. Definiuje ono ogólne wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska opracowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin. Zgodnie z ustawą (art.14 ust.1 poś), program ochrony środowiska, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”, dostosowana do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z zapisami tego dokumentu Program winien definiować cele średniookresowe (dla okresu 8-letniego) i zadania na okres najbliższych czterech lat oraz monitoring realizacji Programu i nakłady finansowe na jego wdrożenie. Cele i zadania ujęte w kilku blokach tematycznych, tj.:

- cele i zadania o charakterze systemowym,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody,
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii.

W pracach nad Programem wykorzystano również "Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym", które podają sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazówki co do zawartości programów.

Kierując się zapisami powyższych dokumentów w "Programie ochrony środowiska dla gminy Piła", cele średniookresowe (do 2012 roku) i kierunki ujęto w trzech grupach tematycznych. Są to:

- zagadnienia o charakterze systemowym: przyszłościowy rozwój gminy w kontekście ochrony środowiska, edukacja ekologiczna, aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego: zasoby wodne (w tym ochrona przed powodzią), powietrze atmosferyczne, hałas, pola elektromagnetyczne, poważne awarie,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody: przyroda i krajobraz, lasy, gleby, zasoby kopalin.

Cele średniookresowe zostały poprzedzone krótką charakterystyką stanu wyjściowego.

Ponadto Program podaje:

- przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 - 2008 (tzw. plan operacyjny) wraz z kosztami i źródłami finansowania,
- monitoring realizacji Programu.

Należy podkreślić, że niniejszy „Program...” ma otwartą formułę co oznacza, że w przypadku zmiany wymagań prawnych, pojawiania się nowych problemów, bądź nie wykonania niektórych przedsięwzięć w terminach przewidzianych w tym Programie, dokument Programu, opracowany w 2005 roku, będzie cyklicznie (co 4 lata) aktualizowany (patrz rozdział 5).

"Program ochrony środowiska dla gminy Piła na lata 2005-2012" pozostaje w ścisłej relacji ze „Strategią rozwoju miasta Piły na lata 2005-2015” i z "Programem ochrony środowiska dla powiatu pilskiego na lata 2004-2011". Z dokumentów tych wynikają główne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego omawianego obszaru i związane z nimi kierunki presji na środowisko oraz cele, kierunki i przedsięwzięcia, mające priorytet zarówno w skali gminy Piła jak i w skali powiatu pilskiego.

Fot. 1. Ratusz Miasta Piły.

1.4. Zawartość dokumentu Programu

Konstrukcja niniejszego "Programu..." jest podobna jak "Programu ochrony środowiska dla powiatu pilskiego na lata 2004 - 2011", z tym że opis aktualnego stanu środowiska nie stanowi odrębnego dokumentu (tak jak to jest w powiatowym programie), natomiast poszczególne jego elementy zostały wkomponowane w odpowiednie paragrafy Programu jako tzw. stan wyjściowy.

Zatem dokument "Programu...", oprócz niniejszego **Rozdziału 1**, w którym przedstawiono podstawę prawną opracowania, ogólną charakterystykę gminy, metodykę prac i koncepcję struktury Programu, zawiera następujące rozdziały:

Rozdział 2 *Założenia wyjściowe Programu.* Rozdział ten ujmuje uwarunkowania Programu (zewnętrzne i wewnętrzne), gminne priorytety w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych oraz nadrzędny cel Programu.

Rozdział 3 *Strategia ochrony środowiska do 2012 roku.* Strategia została ujęta w trzech blokach tematycznych:

- a). Cele i zadania o charakterze systemowym: przyszłościowy rozwój gospodarczo-społeczny gminy w kontekście ochrony środowiska, edukacja ekologiczna i aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska.
- b). Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody: przyroda i krajobraz (w tym zieleń miejska), lasy, gleby, zasoby kopalin.
- c). Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego: jakość wód i stosunki wodne (w tym racjonalne korzystanie z wody i ochrona przed powodzią), powietrze atmosferyczne, hałas, pola elektromagnetyczne, poważne awarie.

Każde z zagadnień wymienionych w punktach b i c oraz edukacja ekologiczna zostały opracowane wg schematu: stan wyjściowy, cele średniookresowe do 2012 roku, strategia realizacji celów.

Rozdział 4 *Plan operacyjny na lata 2005 - 2008.* W rozdziale tym zostały przedstawione *priorytety ekologiczne* dla okresu najbliższych czterech lat oraz lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2005 - 2008 z podziałem na przedsięwzięcia pozainwestycyjne i inwestycyjne, z podaniem roku realizacji, kosztów i źródeł finansowania oraz instytucji odpowiedzialnych za realizację danego przedsięwzięcia.

Rozdział 5 *Zarządzanie środowiskiem:* instrumenty zarządzania środowiskiem, organizacja zarządzania Programem (cykliczna ocena realizacji Programu, wskaźniki efektywności Programu, harmonogram procesu wdrażania Programu).

Rozdział 6 *Aspekty finansowe wdrażania Programu:* źródła finansowania działań na rzecz ochrony środowiska, sumaryczne zestawienie kosztów wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2005 – 2008 (wg dziedzin ochrony środowiska) oraz udział potencjalnych źródeł finansowania w ogólnych kosztach Programu.

2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU

Program ochrony środowiska opiera się na uwarunkowaniach zewnętrznych wynikających z polityki ekologicznej Państwa, województwa i powiatu oraz uwarunkowaniach wewnętrznych wynikających z zamierzeń rozwojowych gminy i aktualnego stanu środowiska.

2.1. Zasady polityki ekologicznej

Program ochrony środowiska dla gminy Piła, podobnie jak program województwa wielkopolskiego i powiatu pilskiego, oparty jest na zasadach polityki ekologicznej państwa. Oprócz *zasady zrównoważonego rozwoju*³ jako nadrzędnej uwzględniono szereg zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

Zasadę prewencji, oznaczającą dla gminy w szczególności:

- zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń,
- recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,

Zasadę likwidacji aktualnych problemów. Wśród ważnych problemów w skali gminy należy wymienić gospodarkę wodno-ściekową, zanieczyszczenia obszarowe, niską emisję oraz gospodarkę odpadami.

Zasadę zanieczyszczający płaci. Zasada odnosi się do zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska i dotyczy odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko, a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.

Zasadę zintegrowanego podejścia do ochrony środowiska jako całości tj. integracji rozwoju społeczno-gospodarczego gminy z ochroną środowiska – czyli uwzględniania aspektów ochrony środowiska w politykach sektorowych.

Zasadę oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych. Zasoby naturalne są najważniejszą zmienną w koncepcji zrównoważonego rozwoju. Istotne jest oszczędne korzystanie z zasobów nieodnawialnych, ale duże znaczenie ma także oszczędne korzystanie z zasobów odnawialnych (drewno, czysta woda i czysta gleba). W tym zakresie szczególne miejsce zajmuje edukacja ekologiczna mieszkańców i przekazywanie informacji nt. oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych.

Zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska i gospodarki komunalnej, a następnie do oceny osiągniętych wyników w kontekście minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

Zasadę dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie. Zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska (dział IV) organy administracji są obowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie, znajdujące się w ich posiadaniu.

³ Zrównoważony rozwój oznacza taki rozwój, który zaspokaja potrzeby współczesnych, nie ograniczając możliwości realizacji potrzeb przyszłych pokoleń.

2.2. Uwarunkowania wynikające z powiatowego programu ochrony środowiska

Istotnym dokumentem nadrzędnym w stosunku do "Programu ochrony środowiska dla gminy Piła" jest powiatowy program ochrony środowiska.

Poniżej przedstawiono główne zagrożenia środowiska i powiatowe priorytety programu ochrony środowiska w kontekście gminy Piła. Nie przytoczono celów ekologicznych zdefiniowanych w powiatowym programie, gdyż kierując się przejrzystością formułowanej strategii ochrony środowiska gminy Piła (rozdz. 3) z punktu widzenia jej zgodności ze strategią powiatową, w ramach każdego omawianego zagadnienia podano odniesienie do powiatowego programu.

Powiatowy program ochrony środowiska wskazuje potencjalne obszary najbardziej zagrożone na niekorzystne zmiany środowiska, a więc obszary priorytetowe z punktu widzenia konieczności podejmowania działań zmierzających do poprawy lub zachowania aktualnego stanu środowiska. Jednym z takich obszarów, w skali powiatu pilskiego, jest *Miasto Piła*, ze względu na:

- najwyższy wskaźnik urbanizacji,
- najwyższe w skali powiatu uprzemysłowienie,
- najbardziej niekorzystny w skali powiatu stan jakości powietrza i klimatu akustycznego,
- potencjalne zagrożenie środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych,
- występowanie obszarów cennych przyrodniczo.

2.3. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju miasta Piły

"STRATEGIA ROZWOJU MIASTA PIŁY NA LATA 2005 - 2015" (Uchwała Nr XXV/291/04 Rady Miasta Piły z dnia 28 września 2004 r.) określa cel strategiczny⁴ rozwoju miasta, priorytety oraz cele szczegółowe i operacyjne w czterech obszarach, tj. praca i przedsiębiorczość, przestrzeń, społeczność oraz turystyka, kultura i sport.

Najważniejsze znaczenie dla niniejszego programu ochrony środowiska mają cele i priorytety zdefiniowane w obszarze "przestrzeń" dla dwóch podobszarów, tj. zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska. Poniżej (tabela 1) przedstawiono priorytety i cele, które zostały zaadaptowane dla potrzeb niniejszego Programu. Poszczególnym celom zostały przypisane konkretne działania, które także zostały uwzględnione w programie ochrony środowiska.

⁴ (1) Zapewnienie mieszkańcom warunków do życia na możliwie jak najwyższym poziomie, (2) Umocnienie pozycji miasta jako subregionalnego centrum gospodarczego, edukacyjnego i kulturalnego poprzez wykorzystanie dostępnych instrumentów prawnych, organizacyjnych i finansowych, (3) Wykorzystanie dostępnych terenów miasta przeznaczonych pod rozwój poprzez właściwe ich zagospodarowanie i przeprowadzenie rewitalizacji terenów powojkowych i przemysłowych oraz centrum, a także wsparcie utworzenia terminalu lotniczego.

Tabela 1. Priorytety i cele w zakresie ochrony środowiska wg "Strategii rozwoju miasta Piły na lata 2005-2015".

Priorytety	Cele szczegółowe	Cele operacyjne
Obszar "przestrzeń"		
<ul style="list-style-type: none"> - Wzbogacanie zagospodarowania rekreacyjnego doliny Gwdy, Zalewu Koszyckiego i innych jezior o znaczeniu rekreacyjnym - Kształtowanie systemu miejsc rekreacji w powiązaniu z systemem zieleni miejskiej - Dążenie do likwidacji czynnych i zabezpieczenia potencjalnych ognisk zanieczyszczenia środowiska - Rozwijanie infrastruktury technicznej, której funkcjonowanie warunkuje poprawę stanu środowiska w mieście - Usprawnianie systemu gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem segregacji i składowania odpadów - Tworzenie forum współpracy między Gminą a jednostkami administracji publicznej odpowiedzialnymi za ochronę środowiska - Kreowanie postaw aktywności proekologicznej - Kontynuowanie działań zmierzających do poprawy estetyki miasta i wzmacnianie potencjału turystycznego Piły - Rozwijanie bazy informacji na temat ochrony środowiska w Pile oraz upowszechnianie wśród mieszkańców wiedzy w tym zakresie - Prowadzenie inwestycji w sieci wodociągowe, kanalizacyjne oraz wsparcie rozwoju pozostałej infrastruktury w celu poprawy jej funkcjonowania, zwiększenie dostępności do sieci, eliminacji negatywnego wpływu na środowisko - Prowadzenie inwestycji związanych z poprawą jakości dróg i systemu komunikacyjnego miasta oraz bezpieczeństwa ruchu - Wykorzystanie lotniska jako pomocniczego portu zgodnie ze strategią województwa wielkopolskiego dla przewozów i innych usług lotniczych - Prowadzenie w zakresie mieszkalnictwa programów rewitalizacji wybranych obszarów miasta 	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa ładu przestrzennego miasta prowadząca do właściwego rozwoju wszystkich sfer funkcjonowania miasta Piły - Poprawa stanu środowiska oraz świadomości mieszkańców dotyczącej ochrony walorów przyrodniczych miasta - Poprawa stanu technicznego i optymalizacja dostępności do infrastruktury technicznej oraz poprawa systemu komunikacyjnego miasta 	<ul style="list-style-type: none"> - Wzbogacenie i większa spójność systemu terenów rekreacyjnych i systemu ekologicznego miasta - Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej - Poprawa funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami i eliminacja z użycia materiałów niebezpiecznych - Zapewnienie zgodnej z normami jakości powietrza i warunków akustycznych w mieście - Optymalne zagospodarowanie terenu z punktu widzenia ochrony środowiska - Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców i przedsiębiorców, stworzenie lobby ekologicznego
Obszar "turystyka, kultura i sport"		
<ul style="list-style-type: none"> - Opracowanie i wdrożenie znowelizowanego programu rozwoju turystyki - Rozwijanie istniejącej oraz nowej infrastruktury turystycznej, zagospodarowanie dostępnych terenów pod rekreację i turystykę - Promocja turystyczna miasta i okolic 	<ul style="list-style-type: none"> - Uczynienie z Piły subregionalnego centrum turystycznego, kulturalnego i sportowego 	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa stanu i dostępności infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej - Kompleksowe zorganizowanie informacji turystycznej ponadgminnej oraz przygotowanie kompleksowego i różnorodnego produktu turystycznego Piły - Wsparcie inwestycyjne rozwoju infrastruktury sportowej - Poprawa stanu i dostępności infrastruktury kulturalnej

Źródło: Strategia rozwoju miasta Piły na lata 2005-2015.

Priorytetowe problemy ochrony środowiska w gminie

Analiza aktualnego stanu środowiska i zagrożeń pozwala na zdefiniowanie problemów, które są najpilniejsze do rozwiązania. Są to:

- gospodarka wodno-ściekowa; kanalizacja, modernizacja oczyszczalni ścieków, separatory wód burzowych, ujęcie wody i stacja uzdatniania wody, sieć wodociągowa,
- emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza i emisja hałasu ze środków transportu drogowego,
- niska emisja zanieczyszczeń powietrza.

Przedsięwzięcia zmierzające do rozwiązania ww. problemów mają priorytet w najbliższych latach (patrz plan operacyjny rozdz.4).

2.4. Nadrzędny cel Programu

Naczelną zasadą, którą należy przyjąć w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonijny rozwój gospodarczy i społeczny z ochroną walorów środowiskowych. Zatem, nadrzędny cel "Programu ochrony środowiska dla gminy Piła na lata 2005 - 2012" można sformułować następująco:

Rozwój społeczno-gospodarczy gminy Piła w harmonii z wymogami ochrony środowiska

Cel ten jest spójny z zapisami „Strategii Rozwoju Miasta Piły na lata 2005 - 2015”, która uwzględnia konieczność poprawy warunków środowiskowych.

Znaczenie posiadania "Programu..." wynika z szeregu przesłanek, innych niż prawne, leżących u podstaw podjęcia przez władze gminy decyzji o opracowaniu takiego programu. Najważniejsze z nich to:

- Program, a przede wszystkim proces jego tworzenia, powinien mobilizować podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe oraz szereg innych instytucji i organizacji do wspólnego precyzowania problemów, sposobu ich rozwiązywania oraz wyboru priorytetowych działań na rzecz ochrony środowiska,
- Program może zintensyfikować współpracę wewnętrzną (między poszczególnymi wydziałami Urzędu Miasta Piły) i współpracę zewnętrzną (z administracją szczebla powiatowego, wojewódzkiego, sąsiednimi gminami, podmiotami gospodarczymi zlokalizowanymi w mieście, organizacjami pozarządowymi),
- Program może być instrumentem mobilizującym administrację publiczną do rozwiązywania w zintegrowany sposób problemów ochrony środowiska pojawiających się w gminie,
- Program ochrony środowiska stanowi podstawę do podejmowania decyzji w zakresie działań i przedsięwzięć inwestycyjnych w dziedzinie ochrony środowiska w skali gminy,
- Posiadanie programu ujmującego szerszą perspektywę często jest warunkiem otrzymania zewnętrznych środków finansowych na duże projekty inwestycyjne,
- Program powinien utrwalić funkcjonowanie systemu zarządzania środowiskiem w gminie.

Reasumując: realizacja „Programu ochrony środowiska dla gminy Piła na lata 2005-2012” pozwoli na osiągnięcie trwałego, zrównoważonego rozwoju gminy, gdzie ochrona środowiska stanowi nierozłączną część procesów rozwojowych i jest rozpatrywana razem z nimi.

3. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DO 2012 ROKU

3.1. Cele i zadania o charakterze systemowym

3.1.1 Aspekty ekologiczne w politykach sektorowych

Zachowanie równowagi ekologicznej Ziemi przy nieprzerwanie prowadzonych działaniach człowieka powodujących zmiany w przyrodzie sprawia, że niezbędna jest analiza poszczególnych dziedzin gospodarki, tendencji i kierunków zmian z punktu widzenia presji wywieranej na środowisko. Włączenie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych jest warunkiem skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa i zasady zrównoważonego rozwoju.

Dla miasta Piły najistotniejszymi sektorami rozwoju gospodarki są przemysł, usługi – w tym turystyka i rekreacja, jak również transport i komunikacja, których rozwój należy rozpatrywać zgodnie z wymogami ochrony środowiska. Omawiając powyższe dziedziny gospodarki wzięto pod uwagę następujące elementy:

- stan wyjściowy,
- plany rozwoju,
- główne zagrożenia środowiska z tytułu rozwoju danej dziedziny,
- kierunki działań minimalizujących zagrożenia środowiska.

3.1.1.1 Przemysł

Stan wyjściowy

Piła jest ważnym centrum gospodarczym północnej części województwa wielkopolskiego. W 2004 roku zarejestrowanych było około 8 396 podmiotów gospodarczych, w tym 8 159 jednostek sektora prywatnego i 237 sektora publicznego. Dominującą formą gospodarki są usługi. Najwięcej przedsiębiorstw zajmuje się handlem i naprawami, obsługą nieruchomości i firm oraz transportem i łącznością.

Największym pilskim przedsiębiorstwem jest Philips Lighting Poland S.A. Inne ważne firmy to Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego ZETPEZET Sp. z o.o., Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o., "WINKOWSKI Sp. z o.o., AGORA S.A., GEMAR-UMECH Sp. z o.o. w Pile.

Lokalizację ważniejszych zakładów przemysłowych miasta Piły przedstawia *mapa 1* (w załączeniu). Poniżej przedstawiono krótki opis najważniejszych podmiotów gospodarczych ankietowanych w ramach prac nad niniejszym programem.

AGORA S.A.

Przedsiębiorstwo zajmuje się drukiem gazet w technologii offsetowej. Wytwarzane ścieki przemysłowe w ilości ok. 1,5 tys. m³ są oczyszczane w zakładowej chemicznej oczyszczalni ścieków lub metodami wykorzystującymi osmozę. Ścieki oczyszczone kierowane są do miejskiej sieci kanalizacyjnej. Agora S.A. posiada pozwolenie Starosty Pilskiego na wytwarzanie odpadów (nr SR.I.7650/5/2002), ważne do 2 sierpnia 2012 roku.

GEMAR-UMECH Sp. z o.o. w Pile

Zakład produkuje żeliwny osprzęt kanalizacyjny i armaturę wodociągową. Odlewnia jest wyposażona w piece do wytopu żeliwa (tzw. żeliwiaki), które stanowią główne źródło emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Najważniejsze pozwolenia związane z gospodarczym korzystaniem ze środowiska to:

- Decyzja SR-IN-7644/3/2002 na emisję pyłów i gazów dla instalacji znajdujących się na terenie GEMAR-UMECH Sp. z o.o. w Pile ul. 14 Lutego 26/30 (czas obowiązywania 2007 r.),
- Decyzja ŚRI 7647/74/2001/2001 w sprawie wydania zezwolenia na transport odpadów złomu użytkowego (czas obowiązywania 2012 r.),

- Decyzja ŚRI 7653/2/2003 w sprawie wydania zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku odpadów z uwzględnieniem warunków dotyczących zbierania i transportu odpadów (czas obowiązywania 2013 r.),
- Decyzja ŚRI 7651/16/2004 w sprawie zatwierdzenia programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi (czas obowiązywania 2014 r.),

Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o. w Pile

Zakład wytwarza ciepło na potrzeby centralnego ogrzewania oraz produkcji ciepłej wody użytkowej. Na terenie Piły posiada trzy kotłownie rejonowe (Zachód, Koszyce i Kaczorska) oraz dwie kotłownie osiedlowe (Matwiejewa, Staszyce), wyposażone w 15 kotłów do wytwarzania ciepła o łącznej mocy 158,6 MW (13 kotłów jest opalanych węglem kamiennym, dwa posiadają palniki gazowo-olejowe). Żadna z instalacji nie wymaga posiadania pozwolenia zintegrowanego. Zakład dotrzymuje limitów emisji zanieczyszczeń ustalonych w pozwoleniach na gospodarcze korzystanie ze środowiska. Najważniejsze pozwolenia to:

- Pozwolenie na emisję pyłów i gazów dla istniejących instalacji znajdujących się w Kotłowni KR - Zachód,
- Pozwolenie na emisję pyłów i gazów dla istniejących instalacji znajdujących się w Kotłowni KR-Koszyce,
- Pozwolenie na emisję pyłów i gazów dla istniejących instalacji znajdujących się w Kotłowni KR-Kaczorska.

Miejska Energetyka Ciepła posiada Zintegrowany system Zarządzania, który był wprowadzany w kolejności:

- 2001 rok: wprowadzono System Zarządzania Jakością zgodnie z normą ISO-9 001,
- 2002 rok: wprowadzono System Zarządzania Środowiskiem zgodnie z normą ISO-14 001,
- 2003 rok: wprowadzono System Zarządzania BHP zgodnie z normą ISO-18 001,

Philips Lighting Poland S.A.

Przedsiębiorstwo Philips Lighting Poland S.A. w Pile zostało utworzone 26 września 1991 r. w wyniku przekształcenia w spółkę akcyjną z kapitałem zagranicznym istniejących wcześniej Zakładów Sprzętu Oświetleniowego POLAM-PIŁA. Przedsiębiorstwo stanowi zespół 7 jednostek produkcyjnych. Są to:

- Zakład Żarówek – produkcja żarówek standardowych,
- Zakład Świetlówek – produkcja świetlówek oraz jarzników i lamp kompaktowych niezintegrowanych,
- Zakład Lamp Kompaktowych – produkcja jarzników i lamp kompaktowych zintegrowanych,
- Zakład Komponentów – produkcja balonów i rur szklanych oraz skrętek i doprowadników prądu,
- Zakład Budowy Maszyn – produkcja maszyn i urządzeń,
- Zakład Utrzymania Ruchu – produkcja ciepła, sprężonego powietrza, pobór i uzdatnianie wody, dostarczanie gazów technicznych oraz gospodarka ściekowa,
- Philips Lighting Electronics Poland (przy ul Przemysłowej) – produkcja elektronicznych układów zapłonowych.

Philips Lighting Poland S.A. (PLP S.A.) posiada następujące pozwolenia ekologiczne:

- Decyzja Wojewody Piłskiego z dnia 15.01.1998 r. nr OS-IX-7531/77/97/98 orzekająca zatwierdzenie opracowania sprawozdania z wykonania otworów obserwacyjnych w rejonie lokalizacji zbiornika oleju opałowego na terenie PLP w Pile przy ul. Kossaka.
- Decyzja Wojewody Piłskiego z dnia 05.05.1998 r. nr OS-VIII/Z-6210/18/98 orzekająca udzielenie PLP S.A. pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód podziemnych.
- Decyzja Wojewody Wielkopolskiego z dnia 22.07.2002 r. nr ŚR-Pi-II-36620/4/02 orzekająca:
 - udzielenie pozwolenia dla PLP S.A. na wytwarzanie i transport odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, według rodzajów i ilości podanych w decyzji,
 - zezwalająca na odzysk i unieszkodliwianie rodzajów i ilości odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne podanych w decyzji,

- określająca miejsce i sposób magazynowania rodzajów i ilości odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne podanych w decyzji.
- Decyzja Wojewody Wielkopolskiego z dnia 29.12.2000. nr OS-Pi-II-1-6610/2/2000 orzekająca rodzaje i ilości substancji zanieczyszczających, dopuszczalnych do wprowadzania do powietrza ze źródeł emisji zlokalizowanych na terenie PLP S.A. w Pile.
- Decyzja Wojewody Wielkopolskiego z dnia 15.11.2001 r. nr OS-Pi-II-1-66100/4/01, zmieniająca decyzję Wojewody Wielkopolskiego z dnia 29.12.2000 r. nr OS-Pi-II-1-6610/2/2000 określającą rodzaje i ilości substancji zanieczyszczających, dopuszczalnych do wprowadzania do powietrza ze źródeł emisji zlokalizowanych na terenie PLP S.A. w Pile.
- Decyzja Starosty Pilskiego z dnia 14.06.2000 r. nr ŚR-IV-7644/15/2000 określająca maksymalną ilość i rodzaj substancji zanieczyszczających, dopuszczalnych do wydalania do powietrza dla Zakładu Philips Lighting Electronics w Pile przy ul. Przemysłowej.
- Decyzja Starosty Pilskiego z dnia 2.08.2001 r. nr ŚR-IV-7644/9/2001 zmieniająca pkt. I decyzji Starosty Pilskiego nr ŚR-IV-7644/15/2000 z dnia 14.06.2000 r. określająca źródła zanieczyszczeń oraz emisję dopuszczalną z tych źródeł dla Zakładu Philips Lighting Electronics w Pile przy ul. Przemysłowej.
- Decyzja Wojewody Wielkopolskiego z dnia 31.12.1999 r. nr OS-Pi-IV-2/75206/2/99/2000 zatwierdzająca dokumentację hydrogeologiczną ujęcia PLP S.A. 35 m³/h przy depresji 9,8 m dla jednej studni (nr 4) z poziomu liasowego i uchylająca dla studni nr 4 (J) na terenie PLP S.A. decyzję UW w Pile z dnia 31.03.1994 r. nr OS.IX-7530/13/94.
- Decyzja Wojewody Wielkopolskiego z dnia 10.08.2001 r. nr OS- Pi-IV-2/7441/2/01 zatwierdzająca aneks do dokumentacji hydrogeologicznej (projekt stref ochronnych) ujęcia wody podziemnej z utworów czwartorzędowych na terenie PLP S.A. w Pile.

WINKOWSKI Sp. z o.o. w Pile

Zakład prowadzi działalność poligraficzną produkcyjno-usługową, polegającą głównie na wykonywaniu druku offsetowego oraz obróbce introligatorskiej. Na terenie Piły zakład posiada dwa oddziały: przy ul. Okrzei 5 oraz przy ul. Warsztatowej 8. W trakcie procesu produkcyjnego powstają odpady niebezpieczne w postaci m.in. roztworów wywoływaczy offsetowych oraz roztworów zmywaczy, które są przekazywane do utylizacji do firmy zajmującej się ich unieszkodliwianiem. Następną uciążliwością powodowaną przez zakład jest uciążliwość hałasowa. Zmierzony w 2002 r. poziom hałasu dla pory nocnej dla zakładu przy ul. Warsztatowej 8 przekracza nieznacznie ustalony limit w wydanej decyzji starosty pilskiego. Zakład na bieżąco prowadzi modernizacje w celu ograniczenia emisji hałasu.

Przedsiębiorstwo posiada m.in. następujące decyzje:

- Decyzja Starosty Pilskiego z dnia 4 stycznia 2002r. (ze zmianami z dnia 10 lipca 2002 r. i 18 czerwca 2003 r.) dotycząca pozwolenia na wytwarzanie odpadów,
- Decyzja Starosty Pilskiego z dnia 28 lipca 1999r. (ze zmianami z dnia 1 sierpnia 2001 r. i 28 września 2001r.) dotycząca określenia maksymalnej ilości i rodzaju substancji zanieczyszczających, dopuszczalnych do wydalania do powietrza dla Oddziału przy ul. Okrzei 5.

Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego „ZETPEZET” Sp. z o.o. w Pile

Zakład przerabia ziemniaki na skrobię ziemniaczaną w ilości ok. 75 tys. Mg rocznie oraz na bazie skrobi produkuje syrop skrobiowy (ok. 30 Mg/d) oraz preparaty skrobiowe (ok. 15 Mg/d). Kampania przerobu ziemniaków trwa od sierpnia do grudnia.

Zakład posiada następujące pozwolenia ekologiczne:

- Decyzja nr GPS OS-IV-7641/76/98 określająca maksymalną emisję do powietrza
- Decyzja nr GPS OS-VII/P-6210/26/98 na pobór wód powierzchniowych z rzeki Gwdy
- Decyzja nr WŚ I-7635-26/99 zezwalająca na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne powyżej 1 tys. ton

Na cele technologiczne pobierane są znaczne ilości wody. W 2004 roku pobrano 440 tys. m³ wód powierzchniowych. Należy podkreślić, że od 2003 roku zakład nie korzysta z ujęć wody podziemnej (w 2002 roku pobór wód podziemnych do celów technologicznych wynosił 149 tys. m³). Ścieki przemysłowe są wstępnie oczyszczane w osadnikach, następnie w części są wykorzystywane rolniczo

(ok. 25%) a reszta jest odprowadzana do kanalizacji miejskiej (ok. 3 800 m³/d w okresie sierpień-grudzień, poza okresem kampanijnym ok. 1100 m³).

W zakresie wytwarzania odpadów, zakład produkuje znaczne ilości odpadowej masy roślinnej (12 290 Mg) oraz osadów z mycia ziemniaków (1 350 Mg). Odpady masy roślinnej są odbierane przez rolników i wykorzystywane na cele rolnicze.

Plany rozwoju

Zakłady przemysłowe w coraz większym stopniu ponosić będą odpowiedzialność za ochronę środowiska. Zadania z tym związane będą dotyczyć nie tylko naprawy zaistniałych szkód i spełnienia wymogów zdefiniowanych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska, ale będą także zmierzać do zapobiegania powstawaniu negatywnych oddziaływań i szkód w środowisku. Respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju w przemyśle jest jednym z warunków skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa. Jednym z koniecznych działań będzie dostosowanie się zakładów do tzw. zintegrowanych pozwoleń, obejmujących wszystkie elementy środowiska (zgodnie z Dyrektywą IPPC). Na terenie miasta instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego zlokalizowane są między innymi w Philips Lighting Poland S.A. i GEMAR-UMECH Sp. z o.o.

Istotne będzie podejmowanie przez przedsiębiorstwa dobrowolnych działań na rzecz środowiska jak również upowszechnienie systemów zarządzania środowiskowego.

W ostatnich latach niektóre zakłady podejmowały szereg działań proekologicznych. Dla przykładu:

Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o.

W celu zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery podjęto następujące działania::

Kotłownia rejonowa-Zachód:

- likwidacja wyeksploatowanego kotła i budowa nowego kotła WR-25 w technologii ścian szczelnych,
- modernizacja instalacji odpylania spalin dla kotłów WR-25.

Kotłownia rejonowa-Koszyce:

- modernizacja kotła WR-25 i WR-10 w technologii ścian szczelnych,
- modernizacja instalacji odpylania spalin dla kotłów WR-25 i WR-10.

Kotłownia rejonowa-Kaczorska:

- modernizacja kotła WR-5 w technologii ścian szczelnych,
- modernizacja instalacji odpylania spalin dla kotłów WR-10 (szt. 2) i WR-5 (szt. 3).

Philips Lighting Poland SA

- w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza zmieniono system opalania z powietrzno-gazowego na tlenowo-gazowy, zmodernizowano kotłownię węglową na olejowo-gazową, zainstalowano urządzenia do katalitycznego dopalania typu Swingtherm
- proces matowania balonów zastąpiono procesem napyłania balonów przez co wyeliminowano obecność kwaśnych ścieków oraz osadów ściekowych

Zakład Przemysłu Ziemniaczanego w Pile ZETPEZET Sp. z o.o.

- zmniejszenie zużycia wody i ilości ścieków poprzez modernizację krochmalni

WINKOWSKI Sp. z o.o.

- obniżenie emisji hałasu poprzez adaptację akustyczną rurociągu pneumatycznego, wyciszenie dachu centralnej ściekowni, ekranowanie wentylatorów dachowych oraz montaż ekranów akustycznych

Zakłady Metalurgiczne POMET S.A., Wydział Zamiejscowy – Odlewnia Metali Nieżelaznych w Pile

- modernizacja kotłowni i pieców węglowych na gazowe w celu zmniejszenia emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych
- wykorzystanie odpadów masy rdzeniowo-formierskiej

W późniejszym etapie należy poszukiwać sposobu jak włączyć system zarządzania środowiskowego w pozwolenia wydawane przez Wojewodę lub Starostę dla zakładów zlokalizowanych w Pile. Takie podejście jest zgodne z polityką Unii Europejskiej, która poleca systemy zarządzania środowiskowego jako wyraz własnej odpowiedzialności przemysłu za sprawy środowiskowe.

Wspomniane systemy zarządzania środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym Urzędu Miasta Piły.

Główne zagrożenia środowiska

- Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do środowiska, w tym odorów
- Odprowadzanie ścieków
- Wytwarzanie odpadów
- Degradacja powierzchni ziemi
- Awarie przemysłowe
- Zużywanie zasobów naturalnych
- Emisja hałasu

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

- Rozwój nowych sektorów przemysłu przyjaznych środowisku
- Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskowego
- Wprowadzanie najlepszych dostępnych technik (tzw. BAT)
- Właściwe gospodarowanie terenami przemysłowymi

3.1.1.2 Turystyka i rekreacja

Stan wyjściowy

Walory turystyczno-rekreacyjne miasta Piły wynikają przede wszystkim z jego wysokiej lesistości i gęstej sieci hydrograficznej. W obrębie miasta znajduje się osiem jezior z najpopularniejszym kąpieliskiem - jeziorem Płotki oraz sztuczny zbiornik wodny - Zalew Koszycki. Walory rekreacyjne tego terenu dodatkowo zwiększa malowniczy przebieg rzeki Gwdy z jej zakolami i starorzeczem oraz terenami zieleni urządzonej (Park na Wyspie i Bulwary Chatellerault) i zieleni nieurządzonej (łągi nadrzeczne). Miasto oferuje również dogodne warunki do rozwoju sportu, zarówno amatorskiego, jak i wyczynowego. Odbywają się tutaj takie imprezy sportowe jak: zawody szybowcowe, strzeleckie, żużlowe i piłki siatkowej, biegi uliczne i turnieje judo.

Na terenie Piły znajduje się 1 101 miejsc noclegowych, w tym 741 całorocznych (hotele: "RODŁO", "NAD GWDA"). Najważniejszymi ośrodkami wypoczynkowymi są:

- Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy nad Jez. Płotki
- Ośrodek Konferencyjno-Wypoczynkowy „Geovita” nad Jez. Płotki

W Pile występuje gęsta sieć szlaków turystycznych. Są to:

Szlaki piesze

- szlak czerwony: Płotki-Czerwonak k. Poznania. Na terenie powiatu przebiega od Jez. Płotki-leśniczówka „Płotka” – Piła – Leszków – Kalina – Bysзки – Ujście, jego długość wynosi na terenie powiatu 19 km,
- szlak niebieski: Piła PKP – Piła Płotki – Żabostowo. Jego długość wynosi 21 km, jest to szlak łączący Piłę ze szlakiem żółtym Bydgoszcz-Sieraków,
- szlak niebieski: Piła Koszyce – rezerwat Kuźnik – Leśniczówka Czaplino – Płytnica PKP, jego długość wynosi 18 km,
- szlak niebieski: Piła – góra Dąbrowa – Skrzatusz, jego długość wynosi 12 km,
- szlak zielony: Piła Koszyce – rezerwat Kuźnik, jego długość wynosi 6 km,
- szlak żółty: rezerwat Kuźnik – Skrzatusz, jego długość wynosi 17 km,
- szlak czarny: Piła PKP – Piła Leszków, jego długość wynosi 6 km,
- szlak czarny z Piły do Dobrzycy.

Szlaki rowerowe

Przez teren gminy Piła przebiega trasa rowerowa EURO-ROUTE R-1 biegnąca z Boulogne we Francji nad kanałem La Manche, poprzez Belgię, Holandię, Niemcy, Polskę do granicy z Rosją i dalej do Kaliningradu. Na terenie Piły pokrywa się z przebiegiem ulic: Wyspiańskiego, Konarskiego, Ceglana, Buczka, 1 Maja, 11 Listopada, Browarną, Ludową, Roosvelta, Okólną i Walki Młodych. Ponadto należy wymienić szlak rowerowy przebiegający przez tereny obrębu Zdrojowa Góra, zamykający pętlę wokół miasta Piły.

Ponadto występuje sześć miejskich ścieżek rowerowych:

- Al. Wojska Polskiego do ul. Kamiennej
- ul. Paderewskiego od Moniuszki do Koszyckiej
- wzdłuż Gwdy przy Bulwarach Chatterault
- Al. Wyzwolenia od Śniadeckich do Al. Niepodległości
- ul. Kossaka od ul. Roosvelta do Jez. Płotki
- ul. Siemiradzkiego od wiaduktu kolejowego do Szpitala Specjalistycznego

Ważniejsze obiekty sportowe na terenie gminy to:

- hala sportowa
- dwie kryte pływalnie (Wodnik i Szuwarek)
- stadiony sportowe przy ul. Okrzei, Bydgoskiej i Żeromskiego
- korty tenisowe
- strzelnica myśliwska (Tarcza)

Plany rozwoju

W planach rozwoju miasta w grupie celów pierwszorzędnych znalazł się rozwój turystyki i rekreacji. Będzie on realizowany m.in. poprzez:

- rozbudowę bazy turystycznej przy zachowaniu naturalnych walorów środowiska,
- zwiększenie dostępności do miejsc atrakcyjnych turystycznie,
- poprawę infrastruktury.

W ostatnich latach coraz większą wagę przywiązuje się do rozwoju turystyki specjalistycznej, wykorzystującej regionalne zasoby przyrodnicze i kulturowe. Na terenie miasta Piły do rozwoju turystyki specjalistycznej wykorzystane mogą być:

- rzeka Gwda jako szlak kajakowy,
- liczne zbiorniki wodne stanowiące bazę dla rozwoju turystyki wodnej, wędkarstwa,
- tereny leśne okalające obszary zurbanizowane,
- istniejąca i projektowana sieć szlaków rowerowych i pieszych, która powinna być zintegrowana z systemem turystyki wodnej.

Ze względu na rozwój nowych terenów turystycznych i bazy noclegowej ważne z punktu ochrony środowiska będzie przystosowanie terenów pod względem technicznym do pełnienia wyznaczonych funkcji. Konieczne będzie rozwiązanie problemów gospodarki ściekowej i odpadowej dla istniejących obszarów zainwestowania.

Do powstawania nowych obiektów będą wyznaczane obszary odpowiednio przygotowane, o wysokim standardzie uzbrojenia. Akceptacja ich budowy będzie zależna od spełnienia wymogów ochrony środowiska i krajobrazu. Ważne będzie dostosowanie przyszłego budownictwa do wymagań architektonicznych, wynikających z planu zagospodarowania przestrzennego, istniejącej zabudowy i warunków krajobrazowych.

Budowa miejsc obsługi szlaków komunikacyjnych i turystycznych pociągnie za sobą inwestycje mające na celu zadbanie o ład przestrzenny.

Obecna Rada Miasta Piły podejmuje przedsięwzięcia inwestycyjne zmierzające do poprawy infrastruktury, pozwalającej na podniesienie standardu usług turystycznych. Działaniami takimi są:

- poprawa wizerunku miasta, dbałość o estetykę, wprowadzenie nowych form małej architektury,
- odtworzenie i modernizacja atrakcyjnych tras spacerowo-turystycznych,

- podniesienie poziomu zagospodarowania turystycznego szlaku kajakowego,
- poprawa standardu kąpielisk,
- zagospodarowanie rekreacyjno-sportowe i turystyczne osiedla Koszyce,
- zagospodarowanie rekreacyjno-sportowe i turystyczne doliny rzeki Gwdy.

Mówiąc o turystyce specjalistycznej warto pamiętać o nowych jej rodzajach, gdzie wykorzystuje się szczególne walory środowiska, np. turystyka przyrodnicza: birdwatching – obserwacje ptaków, do której rozwoju predysponowane są głównie tereny doliny Gwdy i jezior.

Główne zagrożenia środowiska

- Niszczenie środowiska leśnego i walorów przyrodniczych poprzez wzrastającą liczbę turystów, w tym zaśmiecanie terenu,
- Niszczenie walorów środowiska kulturowego,
- Dzikie zagospodarowanie obszarów cennych przyrodniczo, w tym dolin rzek,
- Zanieczyszczanie wód powierzchniowych i podziemnych w przypadku braku uzbrojenia terenów pod turystykę.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

- edukacja ekologiczna mieszkańców,
- przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do nowo powstających obiektów turystycznych i rekreacyjnych,
- dbałość o architekturę nowo powstających obiektów
- selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo, w tym ochrona cennych terenów przed przeinwestowaniem,
- dalszy rozwój ścieżek rowerowych i szlaków pieszych.

Fot. 2. Jezioro Płotki.

3.1.1.3 Transport

Stan wyjściowy

Czynnikiem wpływającym korzystnie na rozwój poszczególnych sektorów gospodarki miasta jest korzystne położenie komunikacyjne. Sieć dróg kołowych na terenie gminy stanowią drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Rangę drogi krajowej posiadają trasy nr 10 (Bydgoszcz-Piła-Szczecin) i nr 11 (Poznań-Piła-Koszalin). Układ dróg wojewódzkich na terenie gminy tworzą:

- droga nr 179 – Rusinowo-Gostomia-Piła
- droga nr 180 –Trzcianka-Piła
- droga nr 188 – Człuchów-Złotów-Piła

Miasto posiada nowoczesne rozwiązania komunikacyjne. Realizowana jest zmiana przebiegu drogi krajowej nr 11 (tzw. obwodnica wschodnia) oraz rozbudowa obwodnicy wewnętrznej.

Ponadto Piła jest ważnym węzłem kolejowym. Najważniejszymi trasami kolejowymi są trasy Gorzów – Bydgoszcz oraz Poznań – Koszalin. Przez teren gminy przebiegają również, obecnie wyłączone z eksploatacji, dwie linie: trasa Piła-Stargard i trasa Piła - Czarnków (towarowa).

Lokalizację ważniejszych tras komunikacyjnych przedstawia *mapa 1* (w załączeniu).

W północno-zachodniej części miasta położone jest byłe lotnisko wojskowe, w części udostępniane dla potrzeb cywilnych (m.in. Aeroklub Pilski), a w części zagospodarowane na potrzeby różnego rodzaju usług.

Fot. 3. Piła, ul. Śródmiejska

Plany rozwoju

W kontekście prognozowanych zmian ruchu transportowego na terenie miasta istotne jest tworzenie warunków do poprawy komunikacji poprzez budowę nowych i modernizację istniejących dróg. W celu zapewnienia spójności systemu transportowego i zmniejszenia negatywnej presji na środowisko, konieczne będą:

- modernizacja dróg w celu zwiększenia przepustowości ruchu,
- poprawa bezpieczeństwa i płynności ruchu drogowego poprzez modernizację istniejących skrzyżowań dróg w centrum miasta.

Istotnym elementem w proekologicznym kształtowaniu lokalnego systemu transportowego, jak i warunkiem poprawy konkurencyjności transportu kolejowego w stosunku do innych gałęzi transportu, będzie modernizacja i utrzymanie infrastruktury kolejowej.

Główne zagrożenia środowiska

- Emisja spalin
- Generowanie hałasu i wibracji
- Zagrożenia środowiska z tytułu przewozu materiałów niebezpiecznych
- Degradacja terenów cennych przyrodniczo

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

- Edukacja ekologiczna mieszkańców
- Poprawa standardów technicznych sieci drogowej
- Zwiększenie przepustowości i płynności ruchu drogowego
- Rozwój alternatywnych rodzajów transportu (w tym zwiększenie roli transportu kolejowego i lotniczego)
- Eliminacja ruchu tranzytowego z centrum miasta
- Rozwój transportu publicznego, w tym wprowadzanie autobusów spełniających normy EURO
- Działania techniczne zabezpieczające mieszkańców przed nadmiernym hałasem

3.1.2 Edukacja ekologiczna

3.1.2.1 Stan wyjściowy

Skuteczna realizacja polityki ekologicznej państwa wymaga udziału w tym procesie wszystkich zainteresowanych podmiotów wywierających wpływ na sposób i intensywność korzystania ze środowiska, w tym również udziału obywateli. Podstawowe znaczenie dla szerokiego udziału społeczeństwa w realizowaniu celów ekologicznych ma edukacja ekologiczna i zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku.

Na terenie gminy Piła działalność edukacyjna prowadzona jest przez:

- Urząd Miasta Piły,
- Centrum Edukacji Ekologicznej Lasów Państwowych w Pile - Kalinie,
- Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-Leśnej Zdrojowa Góra,
- Koło Ligi Ochrony Przyrody przy Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile,
- Zarząd Okręgu Ligi Ochrony Przyrody w Pile,
- Placówki oświatowe: przedszkola, szkoły.

Działania podejmowane przez *Urząd Miasta Piły* to organizowanie akcji sprzątania świata, Dnia Ziemi, współorganizacja powiatowej olimpiady ekologicznej i konkursów ekologicznych. Ponadto Urząd Miasta współpracuje ze stowarzyszeniami pozarządowymi w zakresie promocji i edukacji ekologicznej tj. organizacja szkoleń, prelekcje, wystawy, spotkania interaktywne.

W *Centrum Edukacji Ekologicznej* w Pile Kalinie w okresie od kwietnia do października leśnicy prowadzą zajęcia terenowe mające na celu przede wszystkim zdobycie wiedzy w zakresie: walorów przyrodniczych regionu, zasad zachowania się w lesie oraz występujących zagrożeń.

Liga Ochrony Przyrody bierze udział w kampaniach: "Dzień Ziemi", "Sprzątanie Świata". Organizuje również konkursy ekologiczne, wycieczki szkolne, obozy, akcje sprzątania, współpracuje z innymi jednostkami.

Ponadto edukacja ekologiczna prowadzona jest przez szereg organizacji pozarządowych, działających na terenie Piły. Są to m.in.: Towarzystwo Miłośników Miasta Piły, Stowarzyszenie EKOLAND, Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra”, Stowarzyszenie NOT, Polska Izba Ekologii, Nieustające Towarzystwo Nauk Przyrodniczych (nie mające charakteru organizacji pozarządowej, a jedynie nieformalnego stowarzyszenia), Stowarzyszenie Ekologiczne Przyjaciół Ziemi Nadnoteckiej, Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych EFFATA, Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami.

Instytucją zajmującą się edukacją ekologiczną nauczycieli i uczniów jest *Pracownia Edukacyjna K&K Niepubliczna Placówka Doskonalenia Nauczycieli w Pile*, działająca na terenie Piły od trzech lat.

Fot. 4. Muzeum Okręgowe

3.1.2.2 Cel średniookresowy do 2012 roku

Wykształcenie u mieszkańców miasta nawyków kultury ekologicznej oraz poczucia odpowiedzialności za stan i ochronę środowiska w mieście.

3.1.2.3 Strategia realizacji celu

Adresatami edukacji ekologicznej są wszyscy mieszkańcy miasta. Z jej realizacją trzeba dotrzeć do wielu miejsc, czasami nawet trudno dostępnych. W związku z tym praca w kierunku rozwoju świadomości ekologicznej powinna docierać do różnych grup społecznych, a także ludzi na różnych stanowiskach i szczeblach zarządzania. Program edukacji powinien być realizowany na wielu płaszczyznach i różnymi metodami. Działania prowadzone w ramach edukacji ekologicznej powinny być działaniami systemowymi. Zatem konieczne jest opracowanie "Programu edukacji ekologicznej dla gminy Piła", który będzie uwzględniał także koordynację wszelkich działań edukacyjnych i informacyjnych w skali miasta oraz wykorzystanie modelu partnerstwa publiczno-prywatnego i współpracy różnych podmiotów gospodarki.

Adresatami programu edukacyjnego kształtującego zachowania proekologiczne winni być w kolejności:

- pracownicy oświaty; nauczyciele i wychowawcy ośrodków szkolno-wychowawczych,
- dziennikarze,
- dyrektorzy placówek kulturalnych (domy kultury, galerie, teatry),
- przedstawiciele mass mediów,
- ekolodzy i działacze ochrony przyrody,
- przedstawiciele organizacji społecznych,
- młodzież szkolna i dzieci,
- służby mundurowe; policja, straż i wojsko,
- przedstawiciele związków wyznaniowych; księża i zakonnicy,
- przedstawiciele lokalnego biznesu,
- członkowie organizacji związkowych,
- przedstawiciele ugrupowań politycznych,
- członkowie i administracja spółdzielni mieszkaniowych,
- gospodynie domowe.

Miejscami realizacji edukacji ekologicznej są:

- przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne,
- wyższe uczelnie,
- media,
- placówki kulturalne i oświatowe,
- urzędy administracji państwowej i samorządów lokalnych,
- kościoły, zakony i organizacje działające przy kościele i zakonach,
- siedziby organizacji ekologicznych i społecznych,
- tereny otwarte; place zabaw, parki, place, skwery leśne,
- siedziby organizacji związkowych i ugrupowań politycznych,
- siedziby organizacji zrzeszających lokalny biznes.

Edukację ekologiczną można realizować dzięki:

- edukacji formalnej, która obejmuje dzieci od wieku przedszkolnego oraz młodzież po studentów szkół wyższych, a także pedagogów i specjalistów związanych z ochroną środowiska
- edukacji nieformalnej, obejmującej dzieci, młodzież i dorosłych, prowadzonej przez środki masowego przekazu oraz za pomocą różnych form samoedukacji indywidualnej i grupowej.

Skutecznej realizacji działań z zakresu edukacji ekologicznej na terenie Piły będzie służyć kontynuacja prowadzonych już wcześniej działań oraz dążenie do pozyskania coraz szerszego grona zaangażowanych. Przyrodnicze kształcenie formalne i nieformalne uzupełnia się wzajemnie dostarczając uczniom szeregu interesujących wiadomości, a jednocześnie wpływa na doskonalenie umiejętności i kształtowanie pozytywnych postaw. Oba obszary kształcenia oddziałują na ucznia rozbudzając między innymi jego zainteresowania.

Kierunki działań

1. Opracowanie "Programu edukacji ekologicznej dla gminy Piła"

Edukacja ekologiczna formalna

Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży jest ważnym zadaniem realizowanym w formalnym systemie kształcenia obejmującym wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe oraz szkolnictwo wyższe.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. Nr 14 poz. 129) określa podstawowe zadania szkoły w zakresie nauczania, umiejętności i pracy wychowawczej uwzględniając w nich działania mające na celu wzrost świadomości ekologicznej uczniów. Rozporządzenie to wprowadza również obok przedmiotów i bloków przedmiotowych realizację ścieżek przedmiotowych o charakterze wychowawczo-dydaktycznym, m.in. edukacji ekologicznej. Wymóg ten do 2003 roku obejmował tylko szkoły podstawowe i gimnazja, od 2003 roku objął również szkoły ponadgimnazjalne. Jedną ze ścieżek interdyscyplinarnych jest edukacja ekologiczna.

Tematyka ekologiczna stanowi element wielu przedmiotów a jej właściwa realizacja zależy przede wszystkim od zaangażowania nauczycieli, od ich znajomości najważniejszych problemów z zakresu ochrony środowiska powiatu pilskiego.

Ważnym zadaniem jest wprowadzanie do programów szkolnych zagadnień związanych z edukacją ekologiczną szczególnie dotyczącą tych problemów, które w danej gminie czy mieście są najistotniejsze, np. stosowanie ekologicznych źródeł energii, selektywna zbiórka odpadów, właściwa gospodarka wodno-ściekowa itp.

Stosowanie przez nauczycieli metod aktywizujących i poszukujących tj. burza mózgów, karty pracy, projekty; zajęcia terenowe oparte na bezpośrednim kontakcie ucznia z przedstawianą problematyką wykształci w uczniu umiejętność obserwacji, logicznego myślenia, kojarzenia, wyciągania wniosków. Zadaniem nauczyciela w szeroko pojętej edukacji ekologicznej jest:

- kształtowanie u ucznia postawy odpowiedzialności za stan środowiska,
- zachęcanie ucznia do prowadzenia własnych obserwacji, badań i analizy środowiska,
- kształtowanie umiejętności rozwiązywania problemów zgodnie z posiadaną wiedzą,
- umożliwienie dzieciom i młodzieży podejmowania praktycznych działań na rzecz ochrony środowiska w ich otoczeniu.

Nauczyciele podejmujący się realizacji zagadnień związanych z edukacją ekologiczną powinni zarówno współpracować ze sobą, jak i współpracować z instytucjami/ organizacjami wspierającymi ich działalność:

- Urząd Wojewódzki, Starostwo Powiatowe, Urząd Miasta Piły – organizowanie i współorganizowanie prelekcji, konkursów, lekcji, festynów, finansowanie nagród,
- Nadleśnictwa – organizacja zajęć terenowych, organizacja prelekcji, szkoleń, finansowanie nagród, wydawanie materiałów informacyjnych,
- Pozarządowe Organizacje Ekologiczne, w tym Centrum Edukacji Ekologicznej – pomoc w organizowaniu warsztatów, happeningów, szkoleń,
- Europejski fundusz PHARE - pomoc uczniom w zdobyciu wiedzy i umiejętności a nauczycielom w przekazaniu ich w interesujący i skuteczny sposób, jednym z realizowanych projektów jest "Wzmacnianie edukacji ekologicznej w szkołach podstawowych i zawodowych w Polsce".

Kierunki działań

2. Prowadzenie aktywnych form edukacji ekologicznej młodzieży

3. Wspieranie finansowe i merytoryczne (ze strony Urzędu Miasta) działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach

Edukacja ekologiczna nieformalna

Jednym z podstawowych warunków zrównoważonego rozwoju jest włączenie do udziału w nim całego społeczeństwa. Dlatego konieczna jest jak najbardziej wszechstronna edukacja ekologiczna skierowana do: osób dorosłych, różnych grup zawodowych (rolników, organizatorów turystyki, przemysłowców). Najlepszym i najefektywniejszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej osób dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, działaniach na rzecz jego ochrony, a także o możliwościach prawnych uczestniczenia mieszkańców w podejmowaniu decyzji mających wpływ na stan środowiska. Wśród wielu ważnych tematów edukacji ekologicznej znaczące miejsce należy przypisać edukacji w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, gospodarki ściekowej, ochrony powietrza atmosferycznego, ochrony przyrody, oszczędności energii itp.

Szczególnie ważną rolę w edukacji ekologicznej mają organy samorządowe. Powinny one współdziałać przy opracowywaniu i realizacji lokalnych programów edukacji ekologicznej oraz z organizacjami, instytucjami, przedstawicielami zakładów pracy i społeczności lokalnych.

Nadal w lasach okalających miasto rozwijana będzie edukacja leśna prowadzona przez pracowników Lasów Państwowych przy współudziale jednostek samorządu terytorialnego, kół łowieckich itp.

Ze względu na możliwości rozwoju turystyki i rekreacji konieczne jest obejmowanie edukacją ekologiczną organizatorów turystyki i wypoczynku jak i osób korzystających z oferowanych usług.

Ważną kwestią jest edukacja w miejscu pracy ponieważ większość czynnych zawodowo osób poprzez podejmowane decyzje, ma mniej lub bardziej bezpośredni wpływ na stan środowiska.

Zdecydowanie największy wpływ na poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa mają media. Podkreślić należy, że istnieje ścisła zależność między wiedzą społeczeństwa z zakresu stanu środowiska i nastawieniem do działań na rzecz jego ochrony, a sposobem ukazywania problemów ekologicznych w mediach. Coraz większego znaczenia nabierają tematyczne programy publicystyczne, filmy popularnonaukowe o tematyce środowiskowej oraz reklama społeczna promująca działania przyjazne środowisku. Współpraca w zakresie propagowania edukacji ekologicznej poprzez media powinna być realizowana w całym regionie i zaowocować cyklicznym ukazywaniem się artykułów, programów telewizyjnych, audycji radiowych, w których przybliżyłoby się mieszkańcom bieżące problemy i działania.

Efektom współpracy z telewizją lokalną mógłby być cykl programów informacyjnych, wywiadów z politykami, osobami zaangażowanymi w ochronę środowiska, filmów edukacyjnych.

Ze względu na możliwość wykorzystania komputerów coraz większe znaczenie będzie miała treść edukacyjna na stronach internetowych oraz możliwość kontaktu i dyskusji z mieszkańcami drogą internetową.

Duże znaczenie w edukacji ekologicznej dorosłych mają działania pozaszkolne podejmowane przez uczniów i nauczycieli. Umożliwiają one włączenie do programu edukacji ekologicznej społeczności lokalnych, bez których poparcia żadne działania na rzecz ochrony środowiska nie powiodą się. Równocześnie wspólne działania dzieci i rodziców stwarzają szansę zmiany mentalności społeczeństwa i kształtowania świadomości proekologicznej.

Kierunki działań

4. *Zapewnienie społeczeństwu niezbędnych informacji nt. stanu środowiska i działań na rzecz jego ochrony*
5. *Współdziałanie władz miasta z przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy i pozarządowymi organizacjami w celu efektywnego wykorzystania różnych form edukacji ekologicznej*
6. *Współdziałanie władz miasta z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i pozytywnych przykładów działań podejmowanych na rzecz jego ochrony*
7. *Prowadzenie działań w zakresie edukacji ekologicznej społeczności lokalnej na terenach przyrodniczych*

3.1.3 Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska

Isotnym wsparciem ochrony środowiska jest aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska prowadząca do tworzenia tzw. *zielonych miejsc pracy* (zwłaszcza w turystyce, leśnictwie i ochronie przyrody, odnawialnych źródłach energii, wykorzystania odpadów), rozwoju produkcji urządzeń służących ochronie środowiska bądź produkcji towarów przyjaznych środowisku.

Rząd zobowiązał się do przygotowania ramowego programu wspierania zielonych miejsc pracy jako elementu walki z bezrobociem. Program ten będzie zawierał mechanizm finansowego i eksperckiego wspierania władz samorządowych i prywatnych przedsiębiorców w tworzeniu zielonych miejsc pracy. Podstawą uzyskania wsparcia będzie przedstawienie przez władze samorządowe (wojewódzkie, powiatowe, gminne) konkretnego programu tworzenia zielonych miejsc pracy.

Osiągnięcie celów ekologicznych zdefiniowanych w niniejszym Programie nie jest możliwe bez aktywnego uczestnictwa przedsiębiorstw, będących głównymi użytkownikami środowiska. Obligatoryjne mechanizmy prawne, administracyjne i ekonomiczno-finansowe wymuszające proekologiczne zachowania podmiotów gospodarczych powinny być uzupełnione innymi sposobami stymulowania działań proekologicznych. Oznacza to, że z jednej strony należy udzielać przedsiębiorstwom pomocy w spełnianiu coraz ostrzejszych, obligatoryjnych wymagań ekologicznych, a z drugiej strony tworzyć sprzyjające warunki do podejmowania przez nie dobrowolnych działań na rzecz ochrony środowiska.

Kierunki działań:

1. *Wspieranie powstawania tzw. zielonych miejsc pracy, w tym przygotowanie miejskiego programu tworzenia zielonych miejsc pracy*
2. *Promocja firm polskich, zwłaszcza lokalnych, produkujących urządzenia ochrony środowiska*
3. *Doskonalenie przepływu informacji pomiędzy Urzędem Miasta a sferą biznesu*

Fot. 5. Bulwary Chatelleraut z widokiem na os. Zamość

3.2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

3.2.1 Przyroda i krajobraz

3.2.1.1 Stan wyjściowy

Obszary i obiekty prawnie chronione

Na terenie gminy znajduje się jeden rezerwat przyrody, 30 obiektów zostało uznanych za pomniki przyrody, ponadto obszar miasta Piły leży w obrębie dwóch obszarów chronionego krajobrazu (OChK). Północna część miasta znajduje się w OChK Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy, południowa część miasta graniczy z OChK Dolina Noteci, w obrębie którego położony jest dolny odcinek rzeki Gwdy.

Rezerwat przyrody Kuźnik to rezerwat krajobrazowy o powierzchni 97,7 ha⁵ prawie w całości położony w granicach miasta Piły. Utworzony został 31 października 1959 roku na mocy zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Ze względu na unikalne walory przyrodnicze i krajobrazowe, wschodnia część od roku 1926 była chroniona rezerwatowo przez ówczesne władze niemieckie. Ten bardzo interesujący obiekt przyrodniczy chroni polodowcowy krajobraz z bogactwem świata roślin i zwierząt bardzo zróżnicowanych siedlisk. Niezwykle rzadko zdarza się okazja obserwować obok siebie różnego typu jeziora i torfowiska, łągi, olsy, źródlika, fragmenty dąbrów i różnego rodzaju borów sosnowych. Rezerwat zasięgiem swym obejmuje dwie równoległe rynny jeziorne o południkowym układzie. W jednej z nich położone jest jezioro Rudnickie (pow. 23,26 ha), a w drugiej zaś ciąg trzech jezior – otoczone łem torfowcowym dystroficzne jezioro Kuźniczka (0,03 ha) i Kuźnik Duży (1,08 ha). W szczególności u podnóża rynny z jeziorem Rudnickim mają miejsce liczne wypływy wód źródłkowych, które są miejscami występowania specyficznej flory. Wysokie zróżnicowanie siedliskowe zapewnia szczególnie wysoką różnorodność taksonomiczną organizmów żywych. Na niespełna 100 ha stwierdzono już dotychczas ponad 500 taksonów glonów, ok. 350 gatunków roślin naczyniowych oraz ok. 500 gatunków zwierząt (w tym zwłaszcza licznie reprezentowane chrząszcze). Z występujących na terenie rezerwatu rzadkich gatunków roślin można wymienić m.in. chronione ściśle torfowce, widłaka jałowcowego, pływacza drobnego i zwyczajnego, rosiczkę okrągłolistną, bagno zwyczajne, bagnicę torfową, kłoc wiechowatą, czy regionalnie cenną bażynę czarną. Spośród występujących tu chronionych zwierząt wymienić można choćby: wydrę, bobra europejskiego, nietoperze (m.in. mopek, gacek brunatny), czy licznie występujące ptaki (np. bąk, błotniak stawowy, wodnik, kokoszka, dzięcioł zielony, dzięcioł średni).

Pomniki przyrody w mieście Piła to przede wszystkim pomniki przyrody ożywionej, na które składają się pojedyncze drzewa i grupy drzew. Wśród pojedynczych drzew dominuje dąb szypułkowy – 18szt. Ponadto występują: buk pospolity, buk odmiana purpurowa, topola biała, wiąz polny, lipa drobnolistna. Na grupy drzew składają się: 9 klonów srebrzystych, 4 topole czarne, 3 kasztanowce, 10 lip, 4 dęby szypułkowe, 4 modrzewie europejskie.

W grupie pomników przyrody znajduje się jeden pomnik przyrody nieożywionej – głaz narzutowy znajdujący się w lustrze wody Zalewu Koszyckiego.

OChK Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy jest to jeden z większych obszarów chronionego krajobrazu w województwie wielkopolskim. Położony jest w obrębie czterech mezoregionów: Pojezierze Wałeckie, Równina Wałecka, Równina Drawska i Dolina Gwdy. W obrębie obszaru znajduje się rezerwat Kuźnik. Podstawowe walory tego obszaru to doliny rzek, torfowiska i dobrze zachowane jeziora, w tym szczególnie cenne przyrodniczo układy tego typu w dolinie rzeki Rurzyca.

⁵ Dane wg UM Piły, potwierdzone przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody

OChK Dolina Noteci leży niemal w całości w makroregionie Pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej i mezoregionie Doliny Środkowej Noteci. Charakteryzuje ją krajobraz łąkowo – polno – osadniczy, fragmentarycznie jeziorno – leśno – łąkowy. W samej pradolinie rzeki Noteć przeważa ekosystem łąkowy tzw. Nadnoteckie Łęgi, które mają duże znaczenie dla gospodarki hodowlanej. Spotyka się również sady oraz pola z zadrzewieniami.

Nadnoteckie Łęgi (pow. ok. 17 tys. ha) to fragment dolnego biegu Noteci. Obszar ten pokrywają w większości torfowiska niskie i zalewowe łąki - łęgi. Niegdyś w bagiennej dolinie Noteci dominowały lasy łąkowe wierzbowo - topolowe, które zostały zlikwidowane przez rozwijające się rolnictwo i przekształcone w żyzne łąki łąkowe. Nadnoteckie Łęgi są ostoją wielu rzadkich gatunków ptaków związanych z terenami podmokłymi (np. bąk, bocian biały, błotniak łąkowy, żuraw, ptaki siewkowate, remiz, strumieniówka, podróżniczek).

W połowie lat osiemdziesiątych naukowcy z Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu postulowali utworzenie na tym odcinku pradoliny Nadnoteckiego Parku Krajobrazowego, co w dużym stopniu zabezpieczałoby walory przyrodnicze i krajobrazowe tego terenu. Dolina Noteci jest najbardziej zagrożona degradacją. Obszary chronione na terenie miasta Piły przedstawia *mapa 1* (w załączeniu).

Zieleń miejska

Na powierzchnię terenów zieleni w Pile składają się:

- tereny zadrzewione (36 ha),
- zieleń osiedlowa (139 ha),
- 4 parki miejskie (27,2 ha),
- 43 zieleńce (30,4 ha),
- zieleń uliczna w pasie drogowym (34,5 ha),
- trawniki (110,4 ha),
- cmentarze (23,75 ha),
- ogrody działkowe (209 ha).

Największym parkiem w Pile jest śródmiejski Park na Wyspie urządzony w latach 1976-1978. Natomiast najstarszym parkiem na terenie miasta jest powstały pod koniec XIX wieku Park Miejski im. Stanisława Staszica.

Ważną funkcję spełnia zieleń szpalerowa wzdłuż ulic: Paderewskiego, Bydgoskiej i Al. Niepodległości, a także zadrzewienia nad Gwdą i jej zakolami.

Charakterystyczną cechą lasów i terenów zieleni na terenie miasta Piły jest brak spójności między terenami leśnymi okalającymi miasto a systemem zieleni śródmiejskiej. Tereny zieleni w części zabudowanej miasta cechują się silnym rozdrobnieniem, są nieciągłe, często zamknięte zbyt bliską i wysoką zabudową. Mało jest terenów zieleni okalających obszary przemysłowe.

Utrudnieniem dla rozwoju zieleni miejskiej jest ograniczenie możliwości rozbudowy systemu ciągów zieleni miejskiej spowodowane budową przelotowych tras komunikacyjnych, rozbudową miasta, rozwojem gospodarczym, presją inwestorów i właścicieli gruntów niezabudowanych, szczególnie w atrakcyjnej dla inwestycji części śródmiejskiej i terenach przyległych. W ostatnich latach obserwuje się również pogorszenie stanu parków miejskich i zieleni osiedlowej. Przyczynia się do tego brak wystarczających środków na utrzymanie terenów zieleni przez właścicieli gruntów.

Dodatkowo uwarunkowania klimatyczne (niskie sumy opadów atmosferycznych) wpływają niekorzystnie na układ odpornościowy zieleni miejskiej. Charakterystyczny jest postępujący proces usychania drzew przy ulicach w dzielnicach centralnych. Najbardziej narażona na degradację jest zieleń szpalerowa wzdłuż tras komunikacyjnych.

3.2.1.2 Cel średniookresowy do 2012 roku

*Ochrona i utrzymanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej
oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych*

3.2.1.3 Strategia realizacji celu

Wg założeń VI Programu działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010 realizacja zrównoważonego rozwoju będzie następować poprzez poprawę środowiska i jakości życia mieszkańców.

Podstawą rozwijania systemu obszarów chronionych na terenie miasta będą opracowania ekofizjograficzne. Stanowią one rodzaj wszechstronnej dokumentacji obszaru charakteryzującej poszczególne elementy przyrodnicze i ich wzajemne związki i współzależności. Są wzbogaceniem planu zagospodarowania przestrzennego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego o wiedzę dotyczącą środowiska przyrodniczego jak również spełnieniem potrzeb ochrony środowiska określonych w ustawie Prawo ochrony środowiska. Należy jednak podkreślić, że jedynie kompleksowo przygotowane opracowanie ekofizjograficzne całej gminy pozwoli na wypracowanie skutecznej polityki w zakresie godzenia rozwoju gospodarczego z interesem ochrony przyrody. Dotychczasowa praktyka przygotowywania opracowań pod kątem poszczególnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie pozwala na kompleksowe podejście i nie gwarantuje wyrównanej jakości poszczególnych opracowań, co jest podstawowym warunkiem funkcjonowania spójnej polityki ochrony środowiska w gminie.

Rada Miasta ma prawo ustanawiania następujących form ochrony przyrody:

- pomnika przyrody,
- stanowiska dokumentacyjnego,
- użytku ekologicznego,
- zespołu przyrodniczo-krajobrazowego,

jeżeli wojewoda nie ustanowił tych form ochrony przyrody (art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880).

W poszczególnych latach będą weryfikowane wstępnie planowane użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Weryfikacja będzie stanowiła podstawę do sukcesywnego opracowywania przez Urząd Miasta odnośnych wniosków do Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody. W przypadku gdy Wojewoda nie ustanowi ochrony, na mocy odnośnej uchwały uczyni to Rada Miasta. Ponadto, dla ustanowionych uchwałą rady miasta zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, prezydent, na mocy odpowiedniej uchwały rady, przystąpi do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących tereny zespołów.

Ponadto, należy dążyć do zapewnienia ochrony obszarów cennych przyrodniczo, dotychczas nie objętych ochroną (i nie ujętych w systemie NATURA 2000), ale ważnych w skali regionu ze względu na zapewnienie spójności ekologicznej. Do takich obszarów należy dolina Gwdy odgrywająca ważną rolę w funkcjonowaniu przyrody, jako "korytarz ekologiczny" dla przemieszczania się flory i fauny. Zatem proponuje się zabezpieczanie siatką stalową części drzew (porastających brzegi rzeki) przed zgrzyzaniem, a w przypadku martwych drzew przycinanie ich na wysokości ok. 3-4 m, co zapewni wykorzystanie pniaków przez rozmaite grzyby, rośliny i zwierzęta. Niekorzystne jest czyszczenie koryta rzeki Gwdy z zalegających w nim powalonych drzew i konarów, gdyż takie zabiegi zmieniają charakter rzeki, prowadzą do zaniku miejsc o spowolnionym biegu i wypłyconych partiach, służących m.in. za tarliska rybom.

Rygorom ochronnym poddane są także tereny zieleni, w tym drzewostany parkowe. Zapewnienie ochrony terenów zieleni spoczywa na gminie, która także podejmuje działania w kierunku rozwoju tych terenów.

Priorytetem w zakresie ochrony flory i fauny będzie ochrona gatunkowa, tj. zabezpieczenie dziko występujących gatunków roślin i zwierząt, szczególnie rzadkich i zagrożonych wyginięciem oraz zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Na terenach wzmożonej ochrony, tj. występowania roślin rzadkich i zagrożonych istotne będą działania chroniące teren przed zmianą użytkowania tych obszarów w celu powstrzymania procesów ubożenia flory i fauny. Na obszarach tych obserwuje się zanik niektórych gatunków roślin i zwierząt. Ważnymi z punktu widzenia ochrony gatunkowej są wzbogacające bioróżnorodność obszaru, siedliska wilgotne i wodne (w dolinie rzeki Gwdy, wzdłuż brzegów jezior) będące często miejscami gniazdowania ptaków.

W każdych warunkach istotne jest szczegółowe rozpoznanie warunków życia roślin i zwierząt i wypracowania skutecznych metod ochrony stanowisk niektórych gatunków, ochrony mateczników i ostoi zwierząt zwłaszcza w okresie rozrodu.

Istotne znaczenie ma wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na faunę i florę. Nadmierne obciążenie turystyczno-rekreacyjne środowiska przyrodniczego prowadzi do jego dewaloryzacji i utraty wartości. Rozwój turystyki i rekreacji powinien uwzględniać tereny istotne dla zwierząt np. ze względu na gody, lęgi itp. Należy także zwrócić uwagę na konieczność ochrony ptaków gniazdujących na budynkach. Remonty i ocieplanie budynków mieszkalnych prowadzi się zwykle w okresie lęgowym ptaków (marzec – lipiec), co często prowadzi do niszczenia lęgów i zabijania piskląt gatunków objętych ochroną gatunkową (głównie jerzyków, a także wróbli, mazurków, szpaków, oknówek). Zatem przed planowanymi pracami, w okresie zimowym, proponuje się zatykanie pianką uszczelniającą otworów, w których gniazdują ptaki. Ponadto skutecznym sposobem ochrony ptaków w miastach jest montowanie, przy okazji ocieplania budynków, specjalnych podociepelinowych skrzynek lęgowych.

Zaleca się także umieszczenie tablic informacyjnych o dokarmianiu ptaków zimą nad Gwdą.

Rozwój i modernizacja sieci komunikacyjnej w mieście wymusi budowę przejść dla zwierząt przez trasy komunikacyjne.

Ze względu na gęstą sieć hydrograficzną ważne jest stworzenie odpowiednich warunków migracji i bytowania dla organizmów wodnych.

Istotne znaczenie dla ochrony krajobrazu odgrywa dostosowanie przyszłego budownictwa do wymagań architektonicznych wynikających z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, istniejącej zabudowy i warunków krajobrazowych.

Kierunki działań

Zagadnienie – System obszarów i obiektów prawnie chronionych

4. *Rozwój prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej (m.in. wykonanie opracowania ekofizjograficznego)*
5. *Ochrona i renaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych.*
6. *Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych*

Zagadnienie – Fauna i flora

7. *Opracowanie planów ochrony siedlisk gatunków zagrożonych*
8. *Utrzymanie różnorodności biologicznej siedlisk*
9. *Zapewnienie warunków migracji i bytowania zwierząt*
10. *Przeciwdziałanie wypalaniu traw*

Zagadnienie – Ochrona walorów krajobrazowych

11. *Ochrona kompozycji układów zieleni (parki, zieleńce itp.)*
12. *Rozwój sieci szlaków turystycznych i ścieżek przyrodniczych*
13. *Monitoring ruchu turystycznego*
14. *Selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo oraz ochrona tych terenów przed zainwestowaniem i tzw. dzikim zagospodarowaniem (szczególnie terenów wokół jezior)*
15. *Opracowanie koncepcji wymogów architektonicznych inwestycji budowlanych, będącej w spójności z walorami krajobrazowymi*

Fot. 6. Rezerwat "Kuźnik"

3.2.2 Lasy

3.2.2.1 Stan wyjściowy

Powierzchnia terenów pod lasami i zadrzewieniami w gminie Piła (wg stanu na dzień 31.12. 2003 rok, Piła w liczbach) wynosi 5 284 ha, w tym lasy (grunty zalesione i niezalesione) zajmują powierzchnię 5 073,6 ha, co daje wskaźnik lesistości 49,4 % (lesistość województwa wielkopolskiego wynosi 25,2%).

Lasy gminne zajmują powierzchnię 166,2 ha. W strukturze własnościowej lasów miasta Piły nie występują lasy prywatne.

Lasy będące własnością Skarbu Państwa administrowane są przez dwa Nadleśnictwa (Zdziejowa Góra i Kaczory), podlegające pod Regionalną Dyрекję Lasów Państwowych w Pile (RDLP Piła).

Wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej lasy położone są w zasięgu III Wielkopolsko-Pomorskiej krainie przyrodniczo-leśnej, w Dzielnicy Pojezierza Krajeńskiego. Najczęściej spotykanymi typami siedliskowymi lasu są bory świeże i bory mieszane świeże, które porastają drzewostany iglaste z niewielką domieszką gatunków liściastych. Ponadto występują inne typy siedliskowe lasu, jak: bór suchy, bór mieszany świeży, las mieszany wilgotny, las mieszany bagienny, las świeży, las wilgotny, ols i olsesionowy.

Żyźniejsze siedliska porastają drzewostany mieszane i liściaste z dużym udziałem gatunków dęba i buka, a w miejscach wilgotnych i podmokłych drzewostany z olszą i jesionem. Ze względu na wstępujące okresowo niedobory wilgoci, duży udział gatunków iglastych oraz położenie lasów wokół dużej aglomeracji miejskiej Miasta Piła, lasy narażone są na uszkodzenia od czynników: biotycznych (gradacje owadów, choroby grzybowe), abiotycznych (susze, wiatry, spóźnione przymrozki) oraz antropogenicznych (zanieczyszczenia powietrza, pożary, zaśmiecanie).

Wszystkie lasy zaliczono do I – najwyższej kategorii zagrożenia pożarowego. Pomimo istniejących zagrożeń stan sanitarny i zdrowotny lasu uznany jest jako dobry.

3.2.2.2 Cel średniookresowy do 2012 roku

Wzrost różnorodności biologicznej i poprawa stanu zdrowotnego lasów

3.2.2.3 Strategia realizacji celu

Zadaniem realizowanym na poziomie województwa jest opracowanie przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Pile Regionalnego Programu Operacyjnego Polityki Leśnej Państwa (RPOPLP) stanowiącego część Narodowego Planu Leśnego, dokumentu wymaganego w polityce środowiskowej i rolnej Unii. Taki program został opracowany w 2003r.

Wg zapisów ww. programu polityka leśna Państwa jest realizowana na terenach leśnych administrowanych przez RDLP w Pile w zakresie następujących działań:

1. Powiększanie zasobów leśnych na terenie objętym administracją RDLP Piła przez:
 - zalesianie gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa, przekazywanych przez Agencję Rolną Skarbu Państwa do Lasów Państwowych oraz zalesianie gruntów prywatnych,
 - wykorzystywanie produkcyjnych możliwości siedlisk,
 - przebudowę na odpowiednich siedliskach drzewostanów jednogatunkowych na mieszane.
2. W celu poprawy stanu i ochrony lasów podejmowane są działania polegające na:
 - preferowaniu biologicznych i ekologicznych metod ochrony lasu i ograniczaniu stosowania substancji chemicznych,
 - wprowadzaniu technologii leśnych bezpieczniejszych i przyjaźniejszych dla środowiska (np: spalanie pozostałości pozrębowych, zastępowane jest mechanicznym rozdrabnianiem),
 - realizowaniu programu odbudowy małej retencji wodnej w lasach,
 - doskonaleniu metod przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu i doskonaleniu walki z pożarami lasów,
 - zwiększaniu różnorodności gatunkowej ekosystemów leśnych przez wprowadzanie gatunków domieszkowych i biocenotycznych oraz kształtowanie stref ekotonowych,
 - użytkowaniu zasobów drzewnych w sposób zapewniający osiągnięcie celów hodowlanych i ochronnych,
 - dostosowywaniu liczebności zwierzyny do możliwości pokarmowych terenów leśnych.
3. Udostępnianie lasów społeczeństwu poprzez ukierunkowanie turystyki i wypoczynku na określone, szczególnie atrakcyjne, obszary leśne.

W najbliższych latach będzie wzrastała rola leśnego obszaru miasta Piły w zakresie funkcji rekreacyjnych i wypoczynkowych zarówno dla mieszkańców miasta jak i okolicznych gmin.

Lasy Państwowe prowadzą również działania związane z ochroną różnorodności ekosystemowej, które mają na celu umożliwienie kierowania gospodarką leśną w zgodności z zasadami ochrony przyrody. Działania te polegają m. in. na:

- odtwarzaniu śródleśnych zbiorników i cieków wodnych. Istotną rolę pełnią działania z zakresu tzw. małej retencji, zmniejszające szybki odpływ wód, zapobiegające

- nadmiernemu osuszeniu gleb – szczególnie w warunkach mogącego się pojawić zagrożenia w wyniku poboru wód podziemnych,
- zachowaniu w stanie naturalnym śródleśnych bagien, trzęsawisk, torfowisk i wrzosowisk,
 - ochronie lasów łągowych i wilgotnych oraz lasów na skrajnie ubogich siedliskach,
 - rozpoznawaniu siedlisk leśnych,
 - pozostawianiu w zdrowych drzewostanach posuszu jałowego, gałęzi i drzew leżących,
 - pozostawianiu w każdym drzewostanie przewidzianym do użytkowania rębego od 5 do 10 % starych drzew, w tym wszystkich drzew dziuplastych,
 - rozszerzaniu zakresu pielęgnacji biocenoz i siedlisk przez wprowadzanie do drzewostanów dolnych warstw,
 - stosowaniu przy pozyskaniu drewna technik przyjaznych dla środowiska, polegających na prowadzeniu prac w sposób ograniczający do minimum uszkodzenie pozostających składników lasu,
 - ograniczaniu stosowania środków chemicznych na szkółkach leśnych i zwiększaniu nawożenia organicznego,
 - pozostawianiu bagienek i oczek wodnych oraz wykorzystywaniu istniejących zadrzewień, zakrzewień i sukcesji naturalnej na powierzchniach przeznaczonych do zalesienia,
 - ochronie obiektów leśnych o szczególnych walorach przyrodniczych.

Szczegółowe kierunki prowadzenia gospodarki leśnej określają plany urządzenia lasów, które zostały opracowane dla obydwu nadleśnictw administrujących lasami państwowymi na terenie gminy Piła (Nadleśnictwo Kaczory i Nadleśnictwo Zdrojowa Góra).

Realizowanie zabiegów hodowlanych dostosowane jest do funkcji lasów. Na terenie Piły wszystkie lasy pełnią funkcję lasów ochronnych i podlegają szczególnej gospodarce leśnej.

Zgodnie z art.5 ust.1 Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. Nr 101 poz.444), nadzór nad gospodarką leśną w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa sprawuje Starosta, oraz w zakresie określonym w ustawie, Wojewoda.

Kierunki działań

1. *Utrzymanie różnorodności biologicznej i zwiększenie odporności ekosystemów leśnych*
2. *Przestrzeganie zasad przeprowadzania zabiegów hodowlanych i technicznych zgodnie z funkcją lasów*
3. *Utrzymanie ukształtowanej już granicy polno-leśnej w planach zagospodarowania przestrzennego*
4. *Wzrost znaczenia pozaprodukcyjnych funkcji lasów*
5. *Realizacja programu małej retencji*
6. *Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie poszanowania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych*